

RAPORT PRIVIND
ACTIVITĂȚILE DE EDUCAȚIE JURIDICĂ ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR,
REALIZATE ÎN BAZA *PROTOCOLUL DE COLABORARE PRIVIND EDUCAȚIA JURIDICĂ*
ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR,
ÎN ANUL ȘCOLAR 2013-2014

Ca urmare a semnării *Protocolului de colaborare privind educația juridică în unitățile de învățământ preuniversitar, nr. MEN 10576/30.10.2013*, între **Ministerul Educației Naționale, Ministerul Justiției, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii**, având drept obiectiv general cooperarea instituțiilor, mai sus menționate, în vederea promovării unor activități de educație juridică în unitățile de învățământ preuniversitar, în anul școlar 2013-2014, au fost realizate o serie de documente și activități, după cum urmează:

1. Realizarea de către MEN - Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții (DGEÎTPV) și transmiterea către inspectoratele școlare a adresei **nr. 24111/07.01.2014**, prin care s-a realizat informarea acestora în legătură cu obiectivele, activitățile comune și cele specifice părților semnatare (*ANEXA I* , la prezentul raport).
De asemenea, în vederea operaționalizării elementelor protocolului de colaborare, au fost transmise la Ministerul Justiției o serie de informații care să sprijine punerea în practică a prevederilor protocolului, mai sus menționat.
2. Organizarea și desfășurarea la nivelul unităților de învățământ preuniversitar sau a unor instituții din sistemul de justiție a unor activități, la care au participat alături de elevi și cadrele didactice, după caz, diferite categorii de practicieni ai dreptului (judecători, procurori, juriști, avocați, notari publici, reprezentanți ai serviciului de probațiune, grefieri).
Menționăm faptul că, în funcție de specificul activităților, la unele dintre acestea au participat lucrători din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (polițiști, polițiști de proximitate, agenți).
3. În baza rapoartelor inspectoratelor școlare, centralizate la nivelul MEN – DGEÎTPV, au fost realizate 4 mari categorii de activități, într-un număr **total de 545 de unități de învățământ preuniversitar**, respectiv:
 - a. **222 activități la nivel curricular** la disciplina/disciplinele *Educație civică/Cultură civică/alte discipline socio-umane*
 - b. **393 activități extracurriculare** de tipul:expuneri/prelegeri/dezbateri/mese rotunde/vizite/proiecte educaționale
 - c. **200 activități la nivelul orelor de consiliere și orientare/dirigenție**
 - d. **67 alte tipuri de activități:** competiție/concurs școlar

Situația sintetică a activităților, care include și nivelurile de învățământ, respectiv clasele la care s-au realizat aceste activități este prezentată în tabelul de mai jos:

41 județe și municipiul București	Nr. de unități de învățământ preuniversitar care au desfășurat diferite tipuri de activități	Tipul de activitate	Clasele la care s-au realizat activitățile	Observații
TOTAL	222	a. activități la nivel curricular la disciplina/disciplinele <i>Educație civică/Cultură civică/alte discipline socio-umane</i>	III-IV V-VIII IX-XII	Numărul total de unități de învățământ preuniversitar , în care s-au desfășurat activități, raportat la nivel național, a fost de: 545
	393	b. activități extracurriculare de tipul:expuneri/prelegeri/dezbateri/mese rotunde/vizite/proiecte educaționale	I-IV V-VIII IX-XII	
	200	c. activități la nivelul orelor de consiliere și orientare/dirigenție	I-IV V-VIII IX-XII	
	67	d. alte tipuri de activități: competiție/concurs școlar	Clasa pregătitoare - IV V-VIII IX-XII	

Situația activităților realizate la nivelul unităților de învățământ preuniversitar, din cadrul județelor/municipiului București este inclusă în cadrul **ANEXEI II**, la prezentul raport.

4. Ca modele de bună practică, menționăm următoarele 2 inițiative:

- La nivelul județului Iași a fost semnat **Protocolul de colaborare interinstituțională privind educația juridică în unitățile de învățământ preuniversitar din județul Iași**, încheiat între **Inspectoratul Școlar Județean Iași, Curtea de Apel Iași, Tribunalul Iași, Parchetul Militar Iași, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași, Parchetul de pe lângă Iași**.
- La nivelul județului Prahova a fost elaborată de către **Curtea de Apel Ploiești și Inspectoratul Școlar Județean Prahova, Metodologia de organizare și funcționare a grupului de lucru comun în vederea realizării proiectului „Educația juridică în școli”**.

DIRECTOR MEN-DGEÎTPV,

28.10.2014

Eugen Stoica

ANEXA I
LA RAPORTUL PRIVIND ACTIVITĂȚILE DE EDUCAȚIE JURIDICĂ ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR,
REALIZATE ÎN BAZA *PROTOCOLUL DE COLABORARE PRIVIND EDUCAȚIA JURIDICĂ*
ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR,
ÎN ANUL ȘCOLAR 2013-2014

Nr. 24111/07.01.2014

DE ACORD
SECRETAR DE STAT,
Vasilica Ștefania DUMINICĂ

CĂTRE
INSPECTORATELE ȘCOLARE JUDEȚENE/ISMB
Inspectorului școlar general

Prin prezenta, vă informăm că între **Ministerul Educației Naționale, Ministerul Justiției, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii**, a fost semnat **Protocolul de colaborare privind educația juridică în unitățile de învățământ preuniversitar, nr. MEN 10576/30.10.2013**, care are drept prim obiectiv cooperarea instituțiilor, mai sus menționate, în vederea promovării unor activități de educație juridică, în unitățile de învățământ preuniversitar.

În vederea informării, vă transmitem în anexa **I A**, la prezenta, o serie de elemente referitoare la preambulul și unele articole incluse în cadrul protocolului, mai sus menționat (Art. 1, 2, 3,4,5) iar în anexa **I B1** și **IB2** o serie de precizări suplimentare care au drept scop operaționalizarea prevederilor protocolului, acestea din urmă fiind comunicate și Ministerului Justiției, printr-o adresă specială.

În vederea punerii în aplicare a prevederilor protocolului precum și a precizărilor suplimentare incluse în anexa IB1, prin prezenta, vă solicităm ca la nivelul inspectoratului școlar să desemnați un inspector responsabil iar informațiile incluse în anexa IA și IB și IB2 să le transmiteți tuturor unităților de învățământ preuniversitar din subordine, în termen de, cel mult, 3 zile de la primirea prezentei.

Un *raport sintetic al inspectoratului școlar, referitor la activitățile realizate la nivelul județului/municipiului București, în baza Protocolul de colaborare privind educația juridică în unitățile de învățământ preuniversitar, în anul școlar 2013-2014*, va fi transmis, prin fax, la nr. 021/3135547, către Direcția Generală Educație și Învățare pe tot Parcursul Vieții, în perioada **23-25 iunie 2014**.

Raportul va include completarea unor informații, în cadrul unui tabel, după modelul prezentat mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățământ preuniversitar	Tipul de activitate	Clasa/clasele la care s-a realizat activitatea și data	Practicianul/practicienii dreptului care au fost implicați în desfășurarea activității/activităților	Observații
		a. activități la nivel curricular la disciplina/disciplinele:.....			
		b. activități extracurriculare de tipul:.....			
		c. activități la nivelul orelor de consiliere și orientare/dirigenție, în cadrul temei:.....			
		d. alt tip de activitate: se va specifica explicit tipul de activitate, spre exemplu, competiție/concurs școlar			

Cu mulțumiri pentru colaborare,

DIRECTOR GENERAL,

Liliana PREOTEASA

DIRECTOR,

Eugen STOICA

ANEXA I A

Preambul

Ministerul Educației Naționale, Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Public (denumite, în continuare, *părți*),

Conștientizând importanța deprinderii cunoștințelor elementare de drept și a promovării unei culturi juridice menite să încurajeze, de la o vârstă fragedă, respectul față de lege, echitatea socială și atitudinea civică,

Având în vedere impactul semnificativ al normelor de drept asupra individului, precum și tendința de creștere a numărului și complexității reglementărilor specifice unei societăți democratice guvernate de principiul respectării normei de drept,

Ținând seama de riscurile provenind din lipsa cunoștințelor minime de drept, care se pot materializa în săvârșirea de fapte cu caracter antisocial, expuneri la pericole ce pot fi evitate ori incapacitatea de apărare a propriilor drepturi și libertăți fundamentale,

Reafirmându-și angajamentul de a promova educația juridică în școli, precum și de a crește gradul de accesibilitate a dreptului și a instituțiilor judiciare față de cetățean,

În limitele sferei de competență legală a fiecăreia dintre părțile semnatare,

Au convenit următoarele:

Articolul 1

Obiectiv

(1) Părțile cooperează în vederea promovării educației juridice în școli și licee, de la vârsta de debut a învățământului școlar obligatoriu, prin facilitarea accesului elevilor la cunoștințe elementare de drept.

(2) Domeniile și aspectele de drept ce vor face obiectul educației juridice în unitățile de învățământ preuniversitar sunt, în special, drepturile omului, unele aspecte ale procesului legislativ, probleme generale privind organizarea și funcționarea sistemului judiciar și a procedurile judiciare, elemente de drept civil și drept penal, problematica prevenției și a combaterii corupției, unele aspecte referitoare la organizații și relații internaționale.

Articolul 2

Obiect

(1) Educația juridică realizată în temeiul prezentului protocol se va realiza prin:

- a. expuneri ale practicienilor dreptului în cadrul unităților de învățământ primar, gimnazial și liceal;
- b. vizite ale elevilor în cadrul instanțelor, parchetelor;
- c. organizarea de evenimente dedicate educației juridice (spre exemplu, dezbateri publice, mese rotunde, competiții deschise elevilor);
- d. distribuirea în școli și licee a unor materiale informative cu specific juridic.

(2) Activitatea derulată de practicienii dreptului în temeiul prezentului protocol nu constituie activitate didactică și se realizează în mod voluntar și neremunerat.

(3) La activitățile menționate la alineatul (1) pot fi invitate și alte persoane din cadrul instituțiilor publice, române sau străine, societății civile ori mediului de afaceri, în condițiile menționate la alineatul (2).

Articolul 3

Activități

În vederea îndeplinirii scopului prezentului protocol, părțile derulează activități comune și activități specifice diferitelor părți.

Articolul 4

Activități comune

(1) (...)

(2) (...)

(3) Părțile promovează activitățile derulate ca urmare a semnării acestui protocol și contribuie în mod direct la realizarea acestora.

Articolul 5

Activități specifice diferitelor părți

(1) Ministerul Justiției îndeplinește următoarele activități specifice:

- a. selectează persoane din cadrul aparatului propriu, în vederea realizării activităților de educație juridică menționate la articolul 2, alineatul (1);
- b. coordonează, împreună cu Ministerul Educației Naționale *Comitetul de monitorizare*.

(2) Ministerul Educației Naționale:

- a. facilitează, prin intermediul inspectoratelor școlare și al unităților de învățământ preuniversitar, accesul în instituțiile de învățământ al practicienilor dreptului și al altor persoane invitate, în vederea derulării sesiunilor de educație juridică;
- b. coordonează, împreună cu Ministerul Justiției *Comitetul de monitorizare*.

(3) Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Public, selectează judecători, procurori, și alte persoane de specialitate, în vederea realizării activităților de educație juridică menționate la articolul 2, alineatul (1).

ANEXA I B1

1. Referitor la prezența și expunerile/intervențiile persoanelor care sunt practicieni ai dreptului, în cadrul unităților de învățământ preuniversitar, recomandăm cu precădere și precizăm faptul că acestea se pot realiza, la nivelul **ciclului gimnazial**, prin participarea cu statut de invitat, în cadrul unor ore la **disciplina de trunchi comun (obligatorie)**, **Cultură civică**, la **clasa a VII-a** și **Cultură civică**, la **clasa a VIII-a**, respectiv:

a) La **clasa a VII-a**, recomandăm prezența practicienilor dreptului, cu precădere în cadrul unor lecții care vizează **viața în societate și sistemul politic în România** și unde apar, explicit, elemente referitoare la *drepturi și îndatoriri cetățenești, drepturile omului, Constituția României, autoritățile statului român*, și în particular la *autoritatea judecătorească*.

În anexa I B2, sunt precizate elementele de conținut din cadrul programei școlare pentru disciplina **Cultură civică, clasele a VII-a și a VIII-a**, aprobată prin **OMECI nr. 5097/09.09.2009**, și care, în mod predilect, pot fi avute în vedere de practicienii dreptului, invitați să participe la orele de **Cultură civică, la clasa a VII-a**.

Precizăm faptul că, pentru anul școlar curent, 2013-2014, conform unei planificări calendaristice standard, problematica generală menționată mai sus (**viața în societate și sistemul politic în România**), poate fi, în principiu, abordată în perioada cuprinsă între jumătatea lunii noiembrie 2013 și jumătatea lunii martie, 2014.

b) La **clasa a VIII-a**, recomandăm prezența practicienilor dreptului, cu precădere în cadrul unor lecții la disciplina **Cultură civică**, disciplină care vizează **problematica libertății și responsabilității**, precum și **problematica dreptății și egalității**, teme în care apar, explicit, elemente referitoare la *libertate și respectarea legilor, justiția ca instituție de apărare și de îndeplinire a dreptății* ș.a.

În anexa I B2, sunt precizate elementele de conținut din cadrul programei școlare pentru disciplina **Cultură civică, clasele a VII-a și a VIII-a**, aprobată prin **OMECI nr. 5097/09.09.2009**, și care în mod predilect, pot fi avute în vedere de practicienii dreptului, invitați să participe la orele de **Cultură civică, la clasa a VIII-a**.

De asemenea, precizăm faptul că, pentru acest an școlar, 2013-2014, conform unei planificări calendaristice standard, problematica generală menționată mai sus (**problematica libertății și responsabilității**, precum și **problematica dreptății și egalității**), poate fi abordată, conform unei planificări calendaristice standard, în perioada cuprinsă între jumătatea lunii noiembrie 2013 și jumătatea lunii martie, 2014.

- **Pentru stabilirea punctuală a prezenței practicienilor dreptului, la orele de Cultură civică, la clasele a VII-a și a VIII-a, este necesar să se comunice direct cu conducerea unităților de învățământ preuniversitar avute în vedere, pentru a putea fi stabilite, de comun acord, clasa/clasele, data/datele și momentele/orele acestei prezențe.**

Menționăm faptul că unitățile de învățământ preuniversitar vor informa, la rândul lor, inspectoratul școlar județean/al municipiului București, în legătură cu prezența și datele la care vor avea loc aceste activități.

2. a) La nivelul **ciclului primar**, referitor la prezența persoanelor care sunt practicieni ai dreptului, în cadrul unităților de învățământ preuniversitar, precizăm faptul că aceasta se poate realiza, prin participarea cu statut de invitat, în cadrul unor ore la **disciplina de trunchi comun (obligatorie)**, **Educație civică**, la **clasa a IV-a**, disciplină în care este abordată problematica *drepturilor copilului*.

Pentru **ciclul liceal**, recomandăm, cu precădere, participarea la orele pentru **disciplina de trunchi comun (obligatorie) Filosofie**, la **clasa a XII-a**, la filierele teoretică și vocațională. În cadrul temei **Politica**, la această disciplină sunt prevăzute elemente referitoare la *egalitate și dreptate, idealul democratic și drepturile omului* (vezi programa școlară pentru disciplina **Filosofie, clasa a XII-a**, aprobată prin **OMEC nr. 5959/22.12.2006**)

O altă **disciplină de trunchi comun (obligatorie)**, la nivelul ciclului liceal, recomandată în vederea realizării de expuneri ale practicienilor dreptului poate fi disciplina **Sociologie**, la **clasa a XI-a**, la filierele teoretică și vocațională, în cadrul căreia se tratează conținutul: *Probleme sociale (discriminarea, înfracționalitatea, conflictele sociale, corupția, sărăcia)*.

La aceste discipline socio-umane se adaugă disciplina **Studii sociale**, la **clasa a XII-a**, la filiera teoretică, specializarea științe sociale. Programa pentru această disciplină include conținutul: **Principiile democrației și cetățenia**, respectiv:

Separarea puterilor.

Domnia legii.

Cetățenia:

- *dimensiuni ale cetățeniei în societatea contemporană: politică, juridică, socială, economică;*

- *cetățenia europeană; valori și atitudini*

b) În situația în care, în unitățile de învățământ preuniversitar, se realizează **cursuri opționale, incluse în cadrul ofertei naționale**, prezentările/expunerile persoanelor care sunt practicieni ai dreptului se pot realiza în cadrul unor discipline precum:

✓ **la nivelul ciclului primar:**

- **Educație pentru societate**

Programa poate fi accesată la adresa:

<http://programe.ise.ro/>

✓ **la nivelul ciclului gimnazial:**

- **Cultură civică, clasa a V-a** (programa este dedicată educației moral-civice)

- **Cultură civică, clasa a VI-a** (programa este dedicată educației pentru drepturile copilului)

Aceste programe pot fi accesate la adresa:

<http://programe.ise.ro/Programescolareinviigoare.aspx#>

✓ **la nivelul ciclului liceal:**

- **Drept internațional umanitar**

- **Drepturile omului**

- **Educație civică**

- **Educație pentru democrație**

Aceste programe pot fi accesate la adresa:

<http://programe.ise.ro/Programescolareinviigoare.aspx#>

- **Pentru toate situațiile menționate la punctul 2 a) și 2 b), este necesar, de asemenea, să se comunice direct cu unitățile școlare avute în vedere, pentru a putea fi stabilite, clasa/clasele, data/datele și momentele/orele acestei prezențe (unitățile școlare vor informa inspectoratul școlar județean/al municipiului București).**

3. a) Indiferent de nivelul de învățământ (primar, gimnazial, liceal), pentru alte tipuri de activități educaționale, **respectiv activități extracurriculare**, de genul dezbateri publice, mese rotunde, competiții pentru elevi pentru învățământul primar, gimnazial și liceal ș.a., la care să participe diferite persoane

care au calitatea de practicieni ai dreptului, tipul de activitate, participanții, modalitățile de desfășurare și organizare, data și momentul desfășurării lor vor fi stabilite, de comun acord, de conducerile unităților școlare avute în vedere și de practicienii/magistrații implicați.

Referitor la acest tip de activități, recomandăm ca acestea să se realizeze, cu precădere, în săptămâna **7–11 aprilie 2014**, săptămână care va fi dedicată activităților educative extracurriculare și extrașcolare, în cadrul programului numit „**Scoala altfel: Să știi mai multe, să fii mai bun!**”

b) O posibilitate suplimentară, în raport cu toate celelalte menționate anterior, o constituie prezența practicienilor dreptului, în calitate de invitați, în cadrul orelor de **consiliere și orientare/dirigenție**.

Conducerile unităților de învățământ preuniversitar, vor informa inspectoratul școlar județean/al municipiului București, în legătură organizarea și desfășurarea cu acestor activități, precum și în legătură cu datele la care vor avea loc acestea.

ANEXA I B2

Elemente ale programei de *Cultură civică, clasa a VII-a*, aprobată prin OMECI nr. 5097/09.09.2009, care permit, în mod special, expuneri/intervenții ale practicienilor dreptului:

1. Viața în societate

- Persoana: unicitatea și demnitatea omului
- Omul – ființă socială
 - Grupurile: caracteristici, tipuri
 - Atitudini și relații interpersonale în grup; relații între grupuri (de cooperare, competiție, solidaritate, conflict, toleranță, respect, comunicare, influențare, apreciere, ajutor etc.)
 - Familia ca grup social; roluri în familia contemporană
 - Comunitatea locală, națională și internațională:
 - a) Comunitatea locală
 - b) Națiunea. Cetățenia. **Drepturi și îndatoriri cetățenești**
 - c) Procesele de integrare și de globalizare
- **Drepturile omului**

2. Sistemul politic în România

- Statele moderne și constituțiile
 - **Teorii despre stat*
 - Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare
 - Statele moderne și constituționalismul
 - **Constituțiile epocii moderne; exemple reprezentative*
- Constituția României
 - **Scurt istoric al constituționalismului în România*
 - ** Schimbările politice din 1989. Elaborarea Constituției României:*
 - a) rolul Adunării Constituante
 - b) validarea Constituției
 - Structura Constituției
 - Valori și principii constituționale
- Instituții și practici democratice
 - Statul democratic și principiul separării puterilor
 - Autoritățile statului român:
 - a) autoritatea legislativă; legile

**nesupunerea civilă (nerespectarea deliberată și non-violentă a legii)*

b) executivul; administrația centrală și locală

c) autoritatea judecătorească; aplicarea legilor

d) Președintele României

Elemente ale programei de *Cultură civică, clasa a VIII-a*, aprobată prin OMECI nr. 5097/09.09.2009, care permit, în mod special, expunerii/intervenții ale practicienilor dreptului:

2. Libertatea și responsabilitatea

- Libertate personală, libertate politică și libertate economică
- **Libertatea și respectarea legilor; limite ale libertății; **delincvența juvenilă***
- Participarea cetățenească și responsabilitatea; decizie, acțiune și asumarea consecințelor acestora

3. Dreptatea și egalitatea

- **Dreptatea. Forme și situații de manifestare a nedreptății**
- **Tipuri de dreptate (distributivă, procedurală, corectivă sau reparatorie)*
- **Justiția ca instituție de apărare și de înlăptuire a dreptății**
- **Egalitatea. Egalitatea șanselor, egalitatea în fața legii; problema corupției**
- **Tipuri de egalitate, ca deziderat (politică, juridică, economică: problema sărăciei și a bogăției)*
- **Egalitate, diferență și competiție într-o societate democratică*
- **Rolul statului și al societății civile în realizarea dreptății și a egalității*

Notă valabilă pentru informațiile incluse în anexa IB2:

- Unitățile de conținut marcate cu asterisc (*) și corp de literă *italic* nu fac parte din programa de trunchi comun.
Ele vor fi valorificate în curriculumul la decizia școlii, în situația în care se optează pentru curriculum extins.
- Unitățile de conținut marcate cu corp de literă **aldin** sunt cele care pot fi vizate, în mod special, de către practicienii dreptului, în cadrul prezenței acestora în unitățile de învățământ preuniversitar.